

رابطه عوامل فرهنگی و مذهبی با شادمانی اجتماعی و تأثیر آن بر توسعه اجتماعی (مورد مطالعه: ساکنان شهر اصفهان)

اصغر محمدی^۱

چکیده

یکی از نیازهای اساسی انسان که می تواند در جنبه های اجتماعی، فرهنگی زندگی او تأثیر داشته باشد احساس شادمانی و نشاط می باشد، پژوهش حاضر به رابطه عوامل فرهنگی و مذهبی با شادمانی اجتماعی و تأثیر آن بر توسعه اجتماعی (مورد مطالعه: ساکنان شهر اصفهان) پرداخته، جامعه آماری شامل ۱۶۶۳۸۳۴ نفر جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر ساکن اصفهان که حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۶۰۰ نفر، روش نمونه گیری سهمیه ای متناسب با حجم و سپس تصادفی اتفاقی انتخاب شد. چارچوب نظری شامل: فور دای س، بوردیو، سیلگمن و الیسون البته نظریه غالب بوردیو است. و پایایی کل. مقادیر آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه و شاخص های پژوهش از مقدار ۰/۷ بیشتر است. نتایج تحقیق نشان داد میزان احساس شادمانی اکثریت نمونه آماری (۶۹/۵) متوسط می باشد و همچنین بین دینداری (۰/۳۸)، سرمایه فرهنگی (۰/۴۱)، برنامه های رسانه های جمعی (۰/۴۷) و امکانات تفریحی و رفاهی (۰/۶۳) همبستگی مثبت و متوسط وجود دارد و بین جنس، سن، تحصیلات، درآمد، شغل و احساس شادمانی نیز رابطه وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که ضرایب کلیه متغیرهای مستقل در مدل رگرسیونی برازش شده، در سطح خطای ۰/۰۵ معنی دار هستند ($p < ۰/۰۵$) و ۲۸/۹ درصد تغییرات شادمانی از طریق مدل رگرسیونی با متغیرهای مستقل توضیح داده شده است و بیشترین تأثیر نیز مربوط به متغیر مستقل دینداری و کمترین تأثیر سرمایه فرهنگی می باشد.

واژگان کلیدی: شادمانی، سرمایه فرهنگی، دینداری، رسانه، امکانات رفاهی و تفریحی.

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۱۰/۳۰

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۱۰/۱۴

^۱ استادیار جامعه شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران (Email: asghar.mo.de@gmail.com)

مقدمه

نشاط یکی از خلیقات اساسی در زندگی می باشد که عبارتست از چگونگی داوری فرد درباره نحوه گذران زندگی. این نوع داوری متأثر از ادراکات شخصی فرد و تجربه احساسات و عواطف مثبت است که بر قضاوت و تصمیم گیری او اثر می گذارد. یکی از علل تاثیر گذار در برقراری اصول بهداشت روانی و خوشبختی است که بر فضای شناختی و رشد آن اثر می گذارد. نشاط یکی از ابعاد اصلی تجربه بوده و معمولاً در پی ایجاد پاسخهای مطلوب است که کارکرد مناسبی به جا می گذارد (Seligman & Danner, 2002: 8). شادی نوعی هیجان است که تاثیر ژرفی بر ساز کارهای جسمانی، شناختی و روانی مکانیزم انسانی دارد و عملکرد آدمی را در زمینه های مختلف بهبود می بخشد. (الیاس، ۱۳۸۵: ۱۶) بنا بر گفته ی وینهوون (۱۹۹۳) روان شناسان انسان گرا، معتقدند که شادی فعالیت فرد را برمی انگیزد، بر آگاهی او می افزاید، خلاقیت وی را تقویت می کند و ایجاد روابط اجتماعی را تسهیل می کند. وینهوون (۱۹۸۴) شادی را میزانی اطلاق می کند که شخص درباره ی مطلوبیت کیفیت زندگی خود قضاوت می کند (نصوحی، ۱۳۸۲: ۳). در طول تاریخ و عصرهای گذشته تا به امروز به شادمانی مورد توجه جوامع بوده است تا جایی که بعضاً گاهی آن را هدف وجود انسان می دانند و از آن به عنوان یک میل انسانی - بنیادی نام برده شده است. تحقیقات نشان می دهد که افراد شاد احساس امنیت بیشتری دارند، عزت و اعتماد به نفس بالایی دارند، از اعتقادات مذهبی معنا داری برخوردار هستند. همچنین فقدان شادمانی نیز نتایج منفی بسیاری را به دنبال خواهد داشت از جمله افسردگی، بد بینی، بی علاقهگی به کار، اعتیاد به مواد مخدر و گرایش به فرهنگ بیگانه اشاره نمود. برخی مطالعات فراملیتی درباره شادی از جمله تحقیق مینکو (۲۰۰۹)، به نقل از اکبرزاده و همکاران (۱۳۹۲) پژوهشی است که در سطح بین المللی انجام شده است و در آن شاخص شادی کشورها را محاسبه نموده است و نشان داده که رتبه شادی ایران در طول سال های ۲۰۰۷-۱۹۹۷، در بین ۹۷ کشور، رده ۵۶ است که از متوسط پایین تر است (مینکو، ۲۰۰۹: ۱۶۳). به نقل از اکبرزاده و همکاران (۱۳۹۲). نتایج برخی از تحقیقات در خصوص شادمانی در شهر اصفهان نیز حاکی از بالا نبودن آن در بین خانوارهای اصفهانی می باشد (ربانی و همکاران، ۱۳۹۰). با توجه به این که شهر اصفهان یکی از مراکز مهم اقتصادی؛ فرهنگی و اجتماعی ایران است پی بردن به عوامل تاثیرگذار بر مشکلات گوناگون آن از جمله احساس شادمانی می تواند حائز اهمیت باشد. از آن جایی که توسعه انسانی در گرو استفاده بهینه از نیروی انسانی و توجه به آن است، امروزه بحث شادمانی به یکی از مباحث بسیار مهم در جوامع مدرن تبدیل شده است. شادمانی و نشاط اجتماعی می تواند نشانگر سلامت اجتماعی یک جامعه باشد. چرا که انسان با احساس نشاط است که می تواند مبتکر، خلاق و کارآمد باشد. توسعه اجتماعی، یکی دیگر از ابعاد گسترده ی مفهوم توسعه است که جدای از توسعه اقتصادی به آن پرداخته شده است. درباره ی این مفهوم، توافق نظر چندانی وجود ندارد. هم در خصوص تعریف و هم در خصوص مؤلفه ها و مصادیق آن. آزاد ارمکی، مفهوم توسعه ی اجتماعی بیانگر کیفیت سیستم اجتماعی می داند و آن را به پنج بعد همبستگی اجتماعی، عدالت اجتماعی، کیفیت زندگی، امنیت اجتماعی و اخلاق توسعه اجتماعی تقسیم نموده اند (آزاد ارمکی، ۱۳۹۱: ۱۰). توسعه اجتماعی به کیفیت زندگی انسان ها مربوط است و در این رابطه دو هدف بنیادی دارد: هدف اول، توزیع مجدد امکانات و منابع است، برای تأمین نیازهای مادی و معنوی انسان ها مانند ثروت، درآمد، خدمات اجتماعی و سایر امکانات جامعه برای بالا بردن سطح زندگی اکثریت افراد جامعه. هدف دوم، بیشتر جنبه فرهنگی دارد و شامل به رسمیت شناختن گروه ها و افراد متنوع جامعه و برابری حقوق اجتماعی آنها است، به طوری که بتوانند مشارکت آزاد در فعالیت های گوناگون اجتماعی و اقتصادی و سیاسی جامعه داشته و خلاقیت های خود را به منصفه ظهور برسانند (عنبری، ۱۳۹۰: ۳۶۱).

اما شادمانی اجتماعی به خودی خود و به راحتی به دست نمی آید و نتایج برخی تحقیقات نشان می دهد که فشارهای فرهنگی (کرمی نوری، ۱۳۸۱)، اقتصادی (میر شاه جعفری، ۱۳۸۱؛ اکبرزاده و همکاران ۱۳۹۰)، اجتماعی (کرمی نوری، ۱۳۸۱)، خانوادگی، روان شناختی (هزار جریبی و همکاران، ۱۳۸۸؛ کامیاب و همکاران، ۱۳۸۸) و جمعیتی در جامعه وجود دارند که همگی می توانند باعث کاهش رضایت و شادی افراد در محیط های شهری شوند (اکبرزاده و همکاران، ۱۳۹۰). این در حالی است که در بررسی های

روانشناختی نشان داده شده که تعداد مقاله های مربوط به خشم، اضطراب و افسردگی حدود ۱۳ برابر مقاله های مربوط به احساسات مثبت، شادمانی و رضایت از زندگی بوده است. میزان شادمانی افراد و فاکتورها یا عواملی که در هر جامعه ای با توجه به فرهنگ و آداب و رسوم مختلف می تواند در افزایش شادمانی موثر باشد نیاز به تحقیق و پژوهش در این زمینه را مشخص می کند. هدف پژوهش حاضر نیز بررسی عوامل فرهنگی موثر بر شادمانی اجتماعی ساکنان شهر اصفهان می پردازد.

پیشینه تحقیق

- وحید، و دادھیر، و فرنام (۱۳۹۳) در تحقیقی نشان داده که میانگین نشاط عمومی با مقدار $3/72$ به طور معنی داری در شهر اردبیل به طور معنی داری از حد متوسط بالاتر بود. هم چنین کیفیت اجتماعی در این شهر در حد متوسط ارزیابی شد و رابطه بین کیفیت اجتماعی و نشاط عمومی نیز معنی دار بود.
- اکبرزاده و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیق خود به دنبال بررسی تاثیر سرمایه اقتصادی بر شادی جوانان می باشند. علی رغم تصور عمومی، میزان تاثیر گذاری سرمایه اقتصادی بر شادی ضعیف است. سهم ضعیف سرمایه اقتصادی در تبیین شادی را می توان چنین توضیح داد که پول به تنهایی نمی تواند در شادی افراد تاثیر زیادی داشته باشد. محققان در این رابطه معتقدند که اولاً افراد خیلی زود به سطح درآمد خود عادت می کنند. ثانياً اکثر مردم درآمد و دارائی خود را با درآمد و دارائی دیگران مقایسه می کنند و دلیل سوم این است که انسان نیازهایی دارد که با پول قابل خریداری نیست. دیگر نتایج تحقیق حاکی از آن است که بین شادی جوانان به لحاظ وضعیت تاهل تفاوت معنی داری وجود ندارد. اما بین شادی جوانان بر حسب وضع فعالیت و نیز بر حسب میزان تحصیلاتشان رابطه معنی داری وجود دارد. نتایج تحلیل دو متغیره همچنین نشان دادند که بین شادی جوانان با سرمایه اقتصادی آنان رابطه معنی داری وجود دارد. و هم چنین نتایج تحلیل چندمتغیره همچنین نشان دادند که اشتغال بر روی شادی جوانان تاثیر گذار است. با افزایش سرمایه اقتصادی افراد میزان شادی آنها نیز افزایش می یابد. سرمایه اقتصادی بیشترین تاثیر گذاری را بر روی متغیر شادی دارد.
- منتظری و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیقی با "عنوان میزان شادکامی مردم ایران و عوامل موثر بر آن از دیدگاه مردم ایران" به این نتیجه رسیدند، $39/3$ درصد افراد میزان شادکامی خود را در سطح "نه کم، نه زیاد"، $35/4$ درصد افراد میزان شادکامی خود را در سطح "بسیار کم / کم" و تنها سه درصد افراد میزان شادکامی خود را در سطح "بسیار زیاد" ارزیابی کرده بودند. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون لجیستیک نشان داد که علاوه بر عوامل اقتصادی-اجتماعی از قبیل درآمد، وضعیت اشتغال، و شهر محل سکونت، درک افراد از سلامت خود تاثیر بسزایی در سطح شادمانی آنها داشته است (منتظری و همکاران، ۱۳۹۱: ۴۶۷).
- ربیعی (۱۳۹۱) در پژوهش نشان داده بین نگرش شغلی، چگونگی گذران اوقات فراغت، میزان مشارکت اجتماعی، روابط با همکاران، اعتقادات و رفتارهای دینی، طبقه اجتماعی، سلامت روانی و تحصیلات با نشاط اجتماعی معلمان زن رابطه معنادار وجود دارد ولی بین سنوات خدمت، سن، میزان درآمد، وضعیت تاهل، نوع مسکن و سلامت جسمانی رابطه معنادار وجود نداشته. هم چنین میانگین نشاط اجتماعی معلمان زن از حد متوسط بیشتر بود ($2/7$ از 4 در سطح خطای ۵درصد). براساس ضریب تعیین، متغیرهای مشارکت اجتماعی، نگرش شغلی، سلامت روانی، دینداری، موقعیت اجتماعی به ترتیب بیشترین تاثیر را بر نشاط اجتماعی معلمان زن داشته اند.
- نشاط دوست و همکاران (۱۳۸۸) در مقاله ای با عنوان "تعیین عوامل موثر در شادکامی کارکنان شرکت فولاد مبارکه، میزان شادکامی پاسخگویان کمی بالاتر از حد متوسط (یعنی $48/73$ در مقابل میانگین نظری $43/5$) بود و اینکه از بین ۲۱ متغیر مستقل منظور شده، پنج متغیر رضایت از زندگی، میزان ورزش هفتگی، میزان خوش بینی به زندگی، شادکامی

همسر، و سابقه بیماری عصبی در مجموع ۵۴ درصد شادکامی پاسخگویان را تبیین می کردند (نشاط دوست و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۱۳).

■ هزار جریبی و آستین فشان (۱۳۸۸) در تحقیقی در شهر تهران، نشان داده که احساس نشاط در بین ۱۸ درصد از پاسخگویان در حد کم و بسیار کم می باشد و در مقابل ۲۸ درصد از پاسخگویان از احساس نشاط بالایی برخوردار هستند. یافته های دیگر بیانگر متوسط بودن این احساس در بین اکثریت پاسخگویان است به این معنی که ۵۴ درصد احساس نشاط اجتماعی خود را در سطح متوسط ارزیابی کرده اند. نتایج رگرسیون چند متغیره نشان می دهد که در ابتدا متغیره امید به آینده وارد معادله شده است، این متغیره به تنهایی توانسته است ۰/۳۰ درصد از تغییرات متغیر نشاط اجتماعی را تبیین کند. با وارد کردن متغیر بعدی یعنی ارضای نیازهای عاطفی به مدل رگرسیونی، به مقدار ۰/۱۵ درصد به ضریب تعیین افزوده و کل ضریب تعیین ناشی از وجود دو متغیر امید به آینده و ارضای نیاز عاطفی ۰/۴۷ می رسد. با ورود متغیر مقبولیت اجتماعی به مدل رگرسیونی به میزان ۰/۶۶ درصد به ضریب تعیین شده است، که در مجموع، سه متغیر امید به آینده، ارضای نیاز عاطفی و مقبولیت اجتماعی توانسته اند ۰/۵۳۷ درصد از تغییرات متغیر نشاط اجتماعی را تبیین کنند. براساس نتایج بدست آمده ملاحظه می شود احساس نشاط اجتماعی، میزان امید به آینده، میزان ارضای نیازها، نگرش مثبت به فضای اخلاق عمومی در بین پاسخگویان متوسط و در مقابل احساس همبستگی اجتماعی، احساس امنیت و احساس عدالت اجتماعی در سطح پایینی ارزیابی شده است. همچنین میزان پایداری به ارزشهای دینی بین پاسخگویان در سطح بالایی قرار دارد. نتایج حاصل از همبستگی متغیرها بیانگر آن است که کلیه متغیرهای مستقل تحقیق به غیر از متغیر بیگانگی اجتماعی رابطه معناداری با متغیر وابسته دارند. البته لازم است که بین احساس محرومیت اجتماعی و نشاط اجتماعی ارتباط منفی و معکوس وجود دارد، براساس نتایج تحلیل رگرسیونی مشاهده می شود که از بین متغیرهای تاثیر گذار سه متغیر امید به آینده، مقبولیت اجتماعی و ارضای نیازهای عاطفی بیش از ۵۰ درصد از تغییرات و نوسانات نشاط اجتماعی را تبیین می کنند و براساس ضرایب بتا متغیر امید به آینده بالاترین همبستگی مثبت را با نشاط اجتماعی دارد. در مرتبه بعدی به ترتیب متغیر مقبولیت اجتماعی، ارضای نیازهای عاطفی و احساس عدالت اجتماعی بیشترین تاثیر خود را در افزایش نشاط اجتماعی دارند.

■ ربانی و همکارانش (۱۳۸۷) در تحقیق خود به دنبال بررسی رابطه میان فرهنگ جوامع و شادمانی می باشند بر اساس این تحقیق میزان شادی سرپرستان خانوار در شهر اصفهان ۵۶/۲۳. به طوری که میانگین بعد احساسی شادی ۵۹/۳۷، میانگین بعد شناختی ۵۳/۸۸ و میانگین بعد اجتماعی آن ۵۵/۴۲ است. ارتباط سرمایه فرهنگی و شادی نیز ارتباطی مستقیم است و این ارتباط در بعد شناختی و سپس در بعد احساسی و در نهایت در بعد اجتماعی شادی قوی تر است. در حیطه ابعاد سرمایه فرهنگی بیشترین تاثیر در بعد وسایل فرهنگی سپس مهارت های فرهنگی و در نهایت مدارک فرهنگی است به طوری که در بعد مهارتی، مدرکی و وسایل فرهنگی، اثرگذاری بر بعد شناختی بیش از سایر ابعاد است. در خصوص رابطه دینداری و شادی نتایج تحقیق حاکی از رابطه مثبت بین متغیرها است و این ارتباط ابتدا در بعد شناختی سپس در بعد اجتماعی و در نهایت در بعد احساسی قوی تر است. در زمینه اوقات فراغت خانوادگی نتایج تحقیق حاکی از آن است که این متغیر دارای بیشترین میانگین و اوقات فراغت علمی- فرهنگی دارای کمترین میانگین است و نابرابری اوقات فراغت فرهنگی- هنری بیشترین و اوقات فراغت خانوادگی کمترین است. در خصوص نحوه ارتباط ابعاد اوقات فراغت با شادی ترتیب تاثیرگذاری هر کدام از آن ابعاد بر شادی از قوی تر به ضعیف تر عبارتند از: بعد خانوادگی، بعد تفننی و سرگرمی، بعد علمی- فرهنگی، بعد فرهنگی- هنری و بعد ورزشی. در خصوص رابطه ابعاد اوقات فراغت با ابعاد شادی نیز نتایج حاصله حاکی از آن است که بعد خانوادگی با بعد احساسی شادی، بعد تفننی با بعد اجتماعی شادی، بعد علمی- فرهنگی با بعد شناختی

شادی، بعد فرهنگی-هنری با بعد شناختی شادی و بعد ورزشی اوقات فراغت با بعد احساسی شادی دارای رابطه قوی تری از سایر ابعاد شادی هستند.

- هلیول (۲۰۰۵) در تحقیقی نشان می دهد که ارزش های غیر مادی از جمله اعتماد در محیط های کاری می توانند بر احساس شادمانی تأثیرات بسزایی را داشته باشند به عنوان مثال با یک درجه تغییر در رضایت شغلی ، ده درجه به احساس شادمانی افزوده می گردد و در مورد کسانی که درآمد مساوی در محیط های کاری دارند ، عوامل غیر مادی از جمله رضایت و یا اعتماد تأثیر عمیقی را بر احساس شادمانی دارد . همچنین اعتماد عمومی و اعتماد شغلی (به کارکنان دیگر ، روسا و غیره) تأثیرات عمیقی بر احساس شادمانی دارند و از بین این متغیرها تأثیر اعتماد شغلی از اعتماد عمومی بیشتر گزارش شده است. توچرسن، و همکاران^۱ (۲۰۰۵) در تحقیقی رابطه مشارکت ورزشی و سه مولفه احساس شادکامی (بدن شخص، روابط کاری و اهداف) را در نمونه هایی از کارکنان ادارات مورد بررسی قرار دهد، نتایج تحقیق نشان داده که فعالیت های ورزشی اعضای سازمان، تأثیرات مستقیمی بر شادی آنها دارد و هر چه میزان ساعاتی که آنها صرف ورزش می کنند، بیشتر است، احساس شادمانی آنها نیز بیشتر بوده است.
- کورای^۲ و همکارانش (۲۰۱۰) در تحقیقی در خصوص رابطه وضع نامناسب حمل و نقل شهری، محرومیت اجتماعی و احساس شادی در شهر ملبورن استرالیا، در تلاش است تا عوامل موثر بر احساس شادمانی را در استرالیا بررسی کند. نتایج تحقیق ۴ نوع کلیدی از مسایل حمل و نقل را مشخص کرده است. گروه اول که به نام گروه اختلال آسیب پذیر زیان دیده مشهورند. کسانی هستند که در خصوص میزان شادی نگرانی بیشتری وجود دارد و نیازمند توجه بیشتری از بقیه هستند. تحقیق رابطه ای قوی میان چگونگی حمل و نقل شهری محرومیت نسبی و احساس شادی بیان کرده است.
- مک اسکات و همکارش^۳ (۲۰۱۳) در تحقیقی موضوع احساس شادمانی را در تورسیم مورد بررسی قرار داده اند. ایشان اظهار می دارند که تعدادی تحقیقات اخیر بر رابطه میان تورسیم و کیفیت زندگی متمرکز شده اند. ایشان در تحقیق خود سعی کرده اند روش را برای سنجش احساس شادکامی مطرح کنند. ایشان همچنین سعی کرده اند احساس شادمانی را در افرادی با درآمد پایین مورد بررسی قرار دهند، یعنی کسانی که با حمایت های مالی دولت فرصتی را برای دیدن نقاط دیدنی جهان به عنوان تورسیم بدست می آورند. نتایج نشانگر آن است که تورسیم با شرایط مذکور، دارای میزان شادی کمتری نسبت به عموم مردم هستند.
- آناند^۴ و همکارانش (۲۰۱۱) در تحقیقی که در آرژانتین به مرحله اجرا درآمده است. در خصوص شادی مدلی ارائه شده است که در آن متغیرهایی از جمله رضایت از زندگی، تجانس، عدم تجانس اجتماعی نیز به عنوان متغیرهایی پنهان مدل معرفی شده اند. درآمد و متغیرهای اقتصادی-اجتماعی در این تحقیق بر شادمانی تاثیرگذار بوده اند. نتایج تحقیق حاکی از آن است که یکدلی (empathy) ارزش خود، (self worth)، اهداف شخصی، امنیت و استرس از جمله متغیرهای تاثیرگذار بر رضایت از زندگی هستند و رضایت از زندگی نیز تاثیر بسزایی را بر شادی افراد بر جای می گذارد، یعنی این تاثیر غیر مستقیم است.
- موریس^۵ و همکارانش (۲۰۰۹) در تحقیقی خود به این نکته پرداخته اند که آیا دانشجویان شادتر، نمرات بالاتری را از دیگران می گیرند یا خیر. نتایج تحقیق حاکی از آن است که احساس شادمانی تاثیر مثبتی بر میانگین نمرات دانشجویان در

¹ Thogersen N toumani

² currie

³ Mc,Scott,Iohnson,Sarah

⁴ Anand

⁵ Morris

دانشگاه دارد. همچنین احساس شادمانی تاثیر غیرمستقیم منفی بر مجموع میانگین نمرات دانشجویان از طریق متغیر رضایتمندی داشته است. که البته این تاثیر معنادار گزارش نشده است.

چارچوب نظری تحقیق

فور دایس (۱۹۹۷) از صاحب نظران روانشناسی شادی مجموعه ای تحت عنوان برنامه شادمانی که دارای اصول چهارده گانه می باشد، ارائه داده است. فور دایس ضمن اینکه عوامل مختلف از جمله ژنتیک، شخصیت، ثروت، موقعیت اجتماعی، تحصیلات، و سایر عوامل را در میزان شادمانی موثر می داند، ویژگیهای خاصی را در فرد موجب اکتساب شادی می داند. مبنای برنامه فور دایس این است که اگر شخص بخواهد می تواند شاد باشد. این رویکرد، ترکیبی از نظریات شناختی و رفتاری است. اصول چهارده گانه فور دایس:

۱- فعالتر بودن و اشتغال: این اصل مبتنی بر این مطالعات است که نشان می دهد افراد شاد در زندگی خود فعال تر می باشند. به عبارت دیگر زندگی فعالان نسبت به زندگی منفعلانه شادمانی بیشتری ایجاد می کند. پنج نوع از فعالیتهای عمومی جهت ایجاد نشاط به شرح ذیل ارائه گردیده است: فعالیتهای لذت بخش نسبت به فعالیتهای غیر لذت بخش شادمانی بیشتری ایجاد می کنند.

فعالتهای جسمانی بیشتر از فعالیتهای غیر جسمانی و آرام نشاط ایجاد می کنند.

فعالتهای جمعی نسبت به فعالتهای فردی شادی بخش ترند.

سرگرمی های سودمند، خشنودی و شادمانی بیشتری نسبت به سرگرمی های مبتذل ایجاد می کنند.

تجارب تازه بیشتر از فعالیتهای تکراری و آشنا باعث نشاط می شوند.

۲- اوقات بیشتری در فعالیتهای جمعی گذرانده شود: مطالعات در این بخش نشان داده اند که افراد شادمان میزان بیشتری از مشارکت در فعالیتهای اجتماعی را نشان داده اند. این فعالیتهای اجتماعی هم در سطح رسمی مانند عضویت در سازمانها، انجمن ها، کلوپها،... و هم در سطح غیر رسمی مانند ارتباط با دوستان، همسایگان، همکاران و... می باشد. پژوهشها نشان می دهد که وجود تعاملات اجتماعی، احساس رضایت از زندگی، حمایت از سوی دیگران و احساس تعلق به گروه را افزایش داده و همه ی اینها در افزایش نشاط موثر است.

۳- مولد بودن و کار سودمند و معنادار: بررسیها نشان می دهد شادترین افراد کسانی هستند که از کارشان لذت می برند. شادمانی عموماً مرتبط با بارآوری و خلاقیت در کار می باشد. در حالیکه برعکس حتی دوره هایی کوتاه از غیر بارور بودن و اهمال کاری در مسئولیت منجر به افسردگی می شود. از سوی دیگر مردم شاد نگرش بهتری نسبت به فعالیتهایشان داشته و آنها را مهم مفید، باعث لذت و پر معنا می دانند. نکته ی عملی و آموزشی این اصل این است که همواره نسبت به اهداف و تعهدات خود احساس مسئولیت بیشتری داشته باشند و هدف خود را گم نکنند تا دچار احساس عدم بهره وری و سودمندی نگردند.

۴- سازماندهی بهتر داشتن: پژوهشها نشان می دهد که افراد شادمان تر در کارها و برنامه ریزیها دارای سازماندهی بهتری بوده و اهل مسامحه کاری و به تعویق انداختن امور نیستند. سازماندهی نه تنها در کارهای روزمره مفید واقع می شود بلکه در برنامه های دراز مدت زندگی نیز تأثیری به سزا دارد. افراد شاد می دانند که هدفشان از زندگی چیست و به چه هدفی می خواهند برسند.

۵- توقف نگرانیها: یکی از مهمترین تفاوتها بین افراد بانشاط و بی نشاط این است که افراد بانشاط خیلی کمتر به خود ناراحتی راه می دهند. فور دایس در برنامه آموزشی شادی خود، ناراحتی را به عنوان دشمن شماره یک شادمانی معرفی می کند.

- ۶- پایین آوردن سطح توقعات و آرزوها: این اصل مبتنی بر نقشی است که توقعات روزمره و موفقیه‌های دراز مدت در میزان شادمانی افراد ایفا می‌کند.
 - ۷- توسعه تفکر مثبت و خوش بینی: با توجه به پژوهش‌های انجام شده یکی از مهمترین ویژگی‌های افراد بانشاط تفکر مثبت و خوش بینی است. خوش بینی یک تفسیر مثبت از رویدادهاست. شادمانی از داشتن چیزی حاصل نمی‌شود بلکه به طرز نگرش فرد نسبت به آن بستگی دارد.
 - ۸- اکنون و اینجا بودن: افراد شاد همواره متوجه زمان حال بوده سعی می‌کنند حداکثر لذت را از فعالیتهای روزانه خود ببرند. زیرا ذهن خود را مشغول وقایع تلخ گذشته نمی‌کنند و غم روزی را که نیامده است نمی‌خورند.
 - ۹- توجه به سلامتی شخصیت: تحقیقات زیادی انجام شده است که نشان می‌دهند افراد شاد دارای سلامت روان بالایی بوده و به طور معنا داری نسبت به سایر افراد کمتر از مشکلات روانی رنج می‌برند. اصولی که در این مورد مورد استفاده قرار می‌گیرند عبارتند از: دوست داشتن خود، پذیرفتن خود، شناختن خود و کمک به خود. دوست داشتن خود: به یکی از مهمترین عناصر شخصیتی فرد بانشاط یعنی خود پنداره مثبت اشاره می‌کند. پذیرش خود: اشاره به محدودیتها و کمبودهای فردی دارد: شناخت خود: وجود شادی در زندگی منوط به تصمیم گیریهای درست است. انسان زمانی می‌تواند درست تصمیم بگیرد که خود را بشناسد و مشخص کند آیا توانایی لازم برای اجرای موفقیت آمیز آن تصمیم را دارد یا نه؟ کمک به خود: به مهارتهای خود بسندگی و تواناییهایی که فرد را قادر می‌سازند به طور مستقل در زندگی موفق شود اشاره می‌کند. این مهارتها عبارتند از: توانمندی و شایستگی، تسلط، کنترل سرنوشت و جهت گیری درونی.
 - ۱۰- رشد شخصیت برونگرا و اجتماعی: یکی دیگر از ویژگیهای افراد شاد برونگرایی و اجتماعی بودن است. شادمانی کسانی که از یک زندگی فعال اجتماعی لذت می‌برند بیشتر است.
 - ۱۱- خود بودن: پژوهش‌ها نشان می‌دهد که افراد بانشاط تمایل دارند واقعا خودشان باشند. طبیعی بودن، خود انگیزگی، راحت، قابل اعتماد، بی‌ریا، امین، منصف، بی‌آلایش، صمیمی و واقع‌گرایی از دیگر صفات افراد بانشاط است. خود بودن مزیت‌هایی دارد. یکی اینکه موجب راحتی و آسایش در زندگی روزانه فرد است. دیگر اینکه وقتی فرد خود را آنگونه که هست بپذیرد و صادقانه ابراز کند کارها تا حدودی مطابق میل او پیش می‌رود. معمولا افرادی که رفتارشان ساختگی نمی‌باشد دوستان زیادی دارند.
 - ۱۲- برطرف کردن مشکلات و احساسات منفی: بیشتر مطالبی که تاکنون اشاره شد مربوط به افراد نرمال و کسانی که از نظر درونی، مشکل خاصی ندارند می‌باشد. اما برخی از افراد دارای مشکلات روانی خاص از جمله اضطراب، مشکلات عاطفی و... می‌باشند که باید با برنامه‌ای سازمان یافته به حل مشکلات خود بپردازند.
 - ۱۳- ارتباطات مستحکم مهمترین منبع شادمانی است: عموم مردم معتقدند ازدواج و پیوند های خانوادگی صرفنظر از درآمد یا موقعیت اجتماعی در میزان شادی افراد نقش حیاتی دارد.
 - ۱۴- ارزش قائل شدن برای شادمانی: افراد بانشاط و شادمان برای شادمانی بیش از دیگران ارزش قائلند و بسیاری از آنها شاد بودن را مهمترین چیز در زندگی خود می‌دانند.
- تفریح می‌تواند افراد را شاد کند و از آنجا که تفریح برخلاف ارتباطات، شغل و شخصیت ما تحت کنترل ماست به راحتی می‌تواند تغییر کند، اهمیت زیادی دارد. افراد بیکار وقت زیادی را بدون آنکه کار خاصی انجام دهند تلف می‌کنند و این با ناشادمانی آنها ارتباط دارد. تفریح ممکن است موجب شادی گردد، به خاطر اینکه بسیاری از انواع تفریحات موجب ارضاء نیازهای اجتماعی مختلف می‌شوند. تعدادی از این نیازهای اجتماعی شامل نیاز برای پذیرفته شدن، ارتباط نزدیک، تسلط داشتن و قدرت، مقام و

شهرت، نوع دوستی، رقابت و همکاری می باشد. افراد بر اساس الگوهای فردی، نیازهای اجتماعی شدن، شکلهایی از تفریح را انتخاب می کنند که در آنها این نیازها بر آورده شود. نمایشنامه، سیاست، تنیس، مسابقات تیمی، گروه های مذهبی همگی نیازهای اجتماعی متفاوتی را بر آورده می سازند. (آرگایل، ۱۳۸۲: ۲۳۰) نظریات تئوری فعالیت بر این امر تاکید می کنند که نشاط از طریق فعالیت های اجتماعی، روابط متقابل، فعالیت های اوقات فراغت و یا برخی فعالیت های خاص دیگر حاصل می شود، زیرا انسان ها با انجام فعالیت های متقابل اجتماعی و دیگر عوامل اجتماعی، یکدیگر را پاداش می دهند و رابطه ی بین خودشان را قوت می بخشند (Furnhm&cheng,2000:239).

در علم روانشناسی اغلب عواطف و احساسات را پدیده ای کلی و دارای پایه و اساس زیست شناختی می دانند، اما به تازگی شماری از روانشناسان که دارای رویکرد فرهنگی می باشد بر نقش حیاتی مفاهیم عمومی (نظریات خردو جمعی) و عادات کلی در کارها و امور روزمره در شکل دهی عواطف و احساسات تأکید نموده اند. این مفاهیم و عادات در واقع روش های زندگی بومی را تشکیل می دهند که به طور کلی فرهنگ را تعریف می کنند. به عقیده این دسته از نظریه پردازان که دارای رویکرد فرهنگی می باشند، عواطف نتیجه و پیامد مستقیم مکانیزم های روانشناختی یا عصبی نیستند. بلکه به عقیده آنها عواطف همیشه در بافت فرهنگی خاص قرار دارند و گنجانده شده اند. بر این اساس می توان گفت که عواطف و احساسات سرشار از معانی و مفاهیم فرهنگی می باشند. این تحلیل به این نکته اشاره می کند که برای مثال، معنا و مفهوم شادی در فرهنگ های مختلف تفاوت های چشمگیری با یکدیگر دارند. بنا بر این افراد در فرهنگ هایی مختلف وقایع و تجارب کاملاً متفاوتی را به عنوان مصادیق شادی طبقه بندی می کنند. به طور خاص در فرهنگ های اروپایی-آمریکای شمالی مانند فرهنگ طبقه متوسط جامعه آمریکایی اعتقاد شدیدی به کسب استقلال و عدم وابستگی فردی وجود دارد و شادی در فرهنگ اروپایی-آمریکایی شدیداً به اثبات خصوصیات مثبت فرد بستگی دارند. در مقابل در فرهنگ های آسیای شرقی فرضیه متضادی در مورد ارتباط و هم بستگی متقابل افراد با یکدیگر وجود دارد. هویت فرد بر اساس فرضیه اساس موجود در مورد همبستگی متقابل افراد تعیین می شود و افراد برای انطباق دادن و سازگار کردن خود با توجه به روابط اجتماعی مناسب انگیزه بالایی دارند. شادی و فرهنگ در فرهنگ های آسیای شرقی احتمالاً تا حد زیادی به تحقق برقراری روابط اجتماعی مثبت بستگی دارد که فرد بخشی از آن را تشکیل می دهد. (کتیاما^۱ و همکاران، ۲۰۰۴ به نقل از الیاسی ۱۳۸۵)

سرمایه فرهنگی^۲ به شیوه های فرهنگی خاصی که در روند آموزش های رسمی و خانوادگی در افراد تثبیت شده، اشاره دارد و نیز ظرفیت شناخت افراد در کاربرد لوازم فرهنگی را در بر می گیرد. کاربرد ابعاد مختلف سرمایه فرهنگی موجب تفاوت در نحوه زندگی و بروز سلیقه های گوناگون گردیده و به تبع آن تفاوت در کسب موفقیت های برتر اجتماعی و استفاده از امکانات مختلف از قبیل کتاب، روزنامه، سینما و انواع ورزش های خاص طبقات بالای اجتماعی مانند اسب سواری، گلف و مانند آن را موجب می شود. در واقع، استفاده کنندگان از سرمایه فرهنگی، در قشر بندی اجتماعی، در طبقه بالای اجتماع قرار می گیرند. به عبارت دیگر، دارندگان امتیازات اقتصادی که در طبقه بالای جامعه قرار دارند، به راحتی به ابعاد مختلف سرمایه فرهنگی دست می یابند. همچنین، سرمایه فرهنگی در اشکال مختلف وجود داشته و شامل تمایلات و عادات دیرینه ای است که در فرایند انباشت اشیای فرهنگی با ارزش مثل نقاشی و صلاحیت های تحصیلی و آموزش رسمی، حاصل آمده است. (نیازی و کارکنان، ۱۳۸۶: ۵۹-۵۸)

بورديو^۳ سرمایه فرهنگی را شناخت و ادراک فرهنگ و هنرهای متعالی، داشتن ذائقه خوب و شیوه های عمل متناسب تعریف می کند (باینگانی و کاظمی، ۱۳۸۹: ۹). او مدعی است که افراد می توانند موقعیت مربوط به طبقه اجتماعی خویش را نه تنها با مالکیت سرمایه اقتصادی (ثروت / رفاه) که با دارا بودن آنچه که وی سرمایه فرهنگی می نامد، بهبود بخشند. دلالت سرما

1. kitayama

2. Cultural capital

3. Bourdieu

فرهنگی از نظر بورديو، به مجموعه ای از توانمندی ها، عادت ها و طبع های فرهنگی، شامل دانش، زبان، سلیقه یا ذوق و سبک زندگی است. انتقال سرمايه اقتصادی از نسلی به نسل دیگر و از طریق ارث و ميراث صورت می گیرد، در حالی که انتقال سرمايه فرهنگی امری پیچیده تر است. مفهوم کلیدی این فرآیند مفهومی است که بورديو عادت واره قالب ماندنی از حساسیت ها، ارج شناسی ها و کنش ها می نامد. (روحانی، ۱۳۸۸: ۱۶)

دین و مذهب به واسطه کارکرد های متعددی که دارد می تواند بر شادی افراد مؤثر واقع شود. مثلاً مذهبی بودن می تواند به عنوان مانعی در مقابل فشار روانی عمل کند و آثار زیان بار آن را بر طرف نماید، که این موضوع در نهایت به ظهور احساسات و هیجانات مثبت منجر می شود. الیسون (۱۹۹۱) با اتکا به داده های پژوهش خود در ایالات متحده آمریکا، این نتیجه را اعلام کرده که یک ارتباط مستقیم و قابل توجه بین مذهبی خاص و شادی افراد وجود دارد. (عابدی، ۱۳۸۱: ۹۴) سیلگمن (۲۰۰۲) معتقد است که مذهب دست کم به ۳ دلیل در افزایش سطح بهتر زیستی انسان اهمیت دارد.

- نخست این که مذهب ارائه کننده ی یک نظام منسجم اعتقادی است که به انسان این امکان را می دهد تا برای زندگی به جست و جوی معنی پردازد و برای آینده امید بیابد.

- دوم اینکه نظام های اعتقادی مذهبی کمک می کند تا فرد دلایل قابل قبول و دست کم آرامش بخش را برای توجیه ناکامی ها، شکست ها و مصائب زندگی خود بیابد.

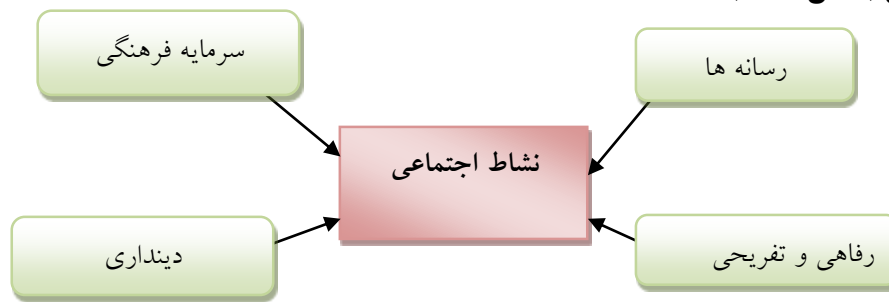
- سوم این که افرادی که واقعاً مذهبی هستند و عنصر معنویت در اعتقادات آنها نیرومند است، گرایش کمتری نسبت به انحرافات دارند و رفتارهای نیکو، جامعه پسند و انسان دوستانه ی بیشتری انجام می دهند. پس جای تعجب نیست که میزان شادی گزارش شده توسط افراد مذهبی بیشتر از افراد غیر مذهبی باشد. یکی از اجزای معنویت که در افزایش میزان شادی نقش به سزایی ایفا می کند، بخشایش است که در آموزه های مذهبی به آن توجه ویژه شده است. پژوهش نشان می دهد که بخشایش، از خشم که یکی از عوامل عمده در ایجاد نا شادی است پیشگیری می کند و اگر به موقع و به طور صحیح انجام شود باعث حل شدن احساساتی چون درد، سوگ، شرم و نفرت می شود. (شهیدی، ۱۳۸۹: ۶۵)

به طور کلی رابطه مستقیم بین قدرت خرید افراد و شادی در کشورهای متعدد گزارش شده است. البته این توضیح لازم است که ثروت، همان طور که قبلاً نیز اشاره شده باعث شادی واقعی نمی شود و به نظر می رسد افراد خود را با دیگران مقایسه می کنند، کسانی که قدرت خرید بالاتر دارند بیشتر احساس رضایت می کنند و کسانی که قدرت خرید پائین دارند بیشتر احساس نارضایتی می کنند. (شهیدی، ۱۳۸۹: ۶۶-۶۵)

مردم پول را برای چیزها یا فعالیت هایی خرج می کنند که دوست دارند و گمان می برند که آنها ارضاء کرده یا برای آنها لذت آور است. و بعضی از مردم پول را برای غذا یا سایر نیازهای اساس و نیز برخی انواع تفریحات خرج می کنند (آرگایل، ۱۳۸۲: ۳۸-۲۲)

پول و ثروت در حد رفع نیاز اولیه و اساس یک زندگی راحت برای خوشبختی و شادی لازم است (البته نه در همه افراد) ولی کافی نیست و افزایش بیشتر ثروت نه تنها میزان خوشبختی را افزایش نمی دهد بلکه خود مخرب و آفت خوشبختی و شادی است. و کمتر ثروتمندی است که به خاطر داشتن پول و اموال بیشتر احساس خوشبختی ماندگار و مؤثرتری داشته باشد. مطالعات انجام شده در مورد افرادی که در قرعه کشی های بزرگ که یک شب میلیونر شده اند نشان داده است که پس از چند ماه میزان احساس شادی و خوشبختی آنها با افرادی که فلج مادر زادی بوده اند در یک سطح است. در کشورهای سوئیس و سوئد که از مرفه ترین کشورها هستند. میزان خود کشی از بالاترین حد در میان کشورهای جهان بر خوردار هستند. (سادتیان، ۱۳۸۶: ۱۵۰)

مدل نظری تحقیق (محقق ساخته)

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر کنترل شرایط پژوهش، یک بررسی توصیفی - پیمایشی از نوع همبستگی است. از نظر هدف یک بررسی کاربردی است، از نظر وسعت پهنا نگر (شهر اصفهان) و از نظر زمان مقطعی (۹۶-۹۵) است. جامعه آماری شامل کلیه افراد ۱۵ ساله و بیشتر ساکن در مناطق ۱۵ گانه شهر اصفهان است که بر اساس گزارش سرشماری سال ۱۳۹۵ "آمارنامه شهر اصفهان" تعداد آن ها تقریباً ۱۶۶۳۸۳۴ نفر می باشد. از بین این جامعه آماری، با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه برابر با ۶۰۰ نفر برآورد گردید. شیوه نمونه گیری در این تحقیق سهمیه ای متناسب با حجم و سپس تصادفی اتفاقی بوده است. بر این اساس در تحقیق حاضر، محقق ابتدا نقشه مناطق شهری را با تقسیم بندی شهر به دست آورده سپس مناطق ۱۵ گانه بر حسب اطلاعات معاونت پژوهش شهرداری اصفهان با توجه به ویژگی های اقتصادی، خدمات شهری و امکانات رفاهی به ۳ طبقه ی برخوردار، نیمه برخوردار و کم برخوردار تقسیم گردید. سپس از درون هر منطقه، خیابان هایی به روش تصادفی انتخاب شده در مرحله بعد از هر منطقه، کتابخانه یا محله هایی به صورت تصادفی انتخاب و در مرحله آخر پاسخگويانی به صورت تصادفی اما با توجه به سطح دانش مرتبط با مباحث شهری انتخاب شدند. در این تحقیق، ابزار مورد استفاده در جمع آوری مبنای نظری تحقیق، فیش، بانک های اطلاعاتی و شبکه های کامپیوتری می باشد. همچنین ابزار مورد استفاده جهت گردآوری داده های آماری، پرسشنامه ی محقق ساخته است که مبتنی بر مولفه ها و شاخص های تحقیق بر اساس پیشینه و ادبیات تحقیق تدوین شدند. به منظور سنجش اعتبار پرسشنامه از اعتبار محتوایی استفاده شد. پس از بررسی و مطالعات و فیش برداری از کتاب ها و سایر منابع مکتوب و پژوهش های مرتبط با موضوع پرسش های مختلفی طرح گردید و با مرور و بازبینی آنها و نظر اساتید محترم تا میزان زیادی از اعتبار آن اطمینان حاصل شد. برای محاسبه قابلیت اعتماد پرسشنامه بر مبنای تکنیک هماهنگی درونی گویه ها از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است که مقدار آلفا در جدول شماره ۳ ارائه شده.

جدول (۱): آلفای کرونباخ

متغیر / شاخص آماری	شادمانی	سرمايه فرهنگي	دینداری (رفتارها و باورهای دینی)	رسانه های جمعی	وضعیت رفاهی و تفریحی
تعداد سوالات	۲۹	۴	۶	۵	۴
مقدار آلفا	۰/۸۵۰	۰/۷۹۰	۰/۸۴۳	۰/۹۳۱	۰/۷۵۴

تجزیه و تحلیل یافته ها

الف- آمار توصیفی

درجه بندی مقیاس شادمانی انجام و در جدول (۱) ارائه شده است. نتایج نشان می دهد که بیشترین تعداد یعنی ۶۹٫۵ درصد در حد متوسط شادمان هستند و ۴ درصد نیز نگران هستند. هیچ کسی خیلی نگران نبوده است. ۸ درصد نیز خیلی شاد بودند.

جدول (۲): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب شادمانی

شادمانی	فراوانی	درصد	درصد انباشته
خیلی نگران	۰	۰	۰
نگران	۲۴	۴/۰۰	۴/۰۰
متوسط	۴۱۷	۶۹/۵۰	۷۳/۵۰
شاد	۱۱۱	۱۸/۵۰	۹۲
خیلی شاد	۴۸	۸/۰۰	۱۰۰
جمع	۶۰۰	۱۰۰	

جدول (۳): معیارهای آماری متغیرهای پژوهش (تعداد = ۶۰۰)

متغیر / شاخص آماری	شادمانی	سرمایه فرهنگی	دینداری (رفتارها و باورهای دینی)	رسانه های جمعی	وضعیت رفاهی و تفریحی
میانگین	۵۰/۳۲	۲/۳۳	۳/۹۱	۳/۵۳	۴/۰۳
انحراف معیار	۱۰/۱۸	۰/۵۲	۰/۵۹	۰/۸۸	۰/۸۱

در جدول (۳) میانگین و انحراف معیار سازه های (متغیرهای کمی) پژوهش محاسبه و ارایه شده است. میانگین مقیاس شادمانی مقدار ۵۰/۳۲ بوده و از امتیاز متوسط شادمانی بیشتر است. می توان گفت، شادمانی نمونه ی مورد مطالعه تقریباً بیشتر از حد متوسط بوده است. میانگین و انحراف معیار سازه های (متغیرهای کمی) پژوهش محاسبه و ارایه شده است. بیشترین میانگین با مقدار ۴/۰۳ مربوط به نگرش به سازه ی « وضعیت رفاهی و تفریحی » است و مقداری بسیار بیشتر از حد متوسط را نشان می دهد. کمترین میانگین با مقدار ۲/۳۳ مربوط به نگرش به سازه ی « سرمایه فرهنگی » است و مقداری کمتر از حد متوسط را گزارش می دهد. انحراف معیارها نیز به هم نزدیک هستند و نشانه ی دقت هم اندازه در مقادیر می باشد.

ب- آمار استنباطی

جدول (۴): نتایج آزمون همبستگی پیرسون (تعداد = ۶۰۰)

متغیر وابسته شادمانی				
متغیر	سرمایه فرهنگی	دینداری (رفتارها و باورهای دینی)	رسانه های جمعی	وضعیت رفاهی و تفریحی
ضریب همبستگی پیرسون	۰/۴۱۰	۰/۳۸۹	۰/۴۷۰	۰/۶۳۳
سطح معنی داری (P)	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱

با توجه به میزان ضریب همبستگی پیرسون می توان گفت سرمایه فرهنگی و رسانه های جمعی و وضعیت رفاهی و تفریحی ساکنان شهر اصفهان با شادمانی آنها ارتباط مثبت (مستقیم) و متوسط است یعنی با بهبود وضعیت رفاهی و تفریحی، برنامه های رسانه های جمعی و افزایش سرمایه فرهنگی و دینداری (رفتارها و باورهای دینی) شادمانی نیز افزایش می یابد،

جدول (۵): نتایج آزمون خی دو رابطه بین جنسیت، سن، تاهل، تحصیلات و شغل (تعداد = ۶۰۰)

شادمانی (گروه بندی شده)					
متغیر / شاخص آماری	جنسیت	سن	تاھل	تحصیلات	شغل
مقدار آماره خی - دو	۴۱/۱۲	۲۲/۰۷	۳/۹۲	۲۲/۰۷	۴۴/۰۹
درجه آزادی	۳	۶	۳	۶	۶
سطح معنی داری (p)	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۶۲۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱

در جدول ۵) با توجه به اینکه $p < 0/05$ ، لذا بین جنسیت، سن، تحصیلات و شغل ساکنان شهر اصفهان و شادمانی رابطه وجود دارد، از جداول فراوانی متقاطع می‌توان گفت، مردها شادمان‌تر از زن‌ها، پاسخگویان با سنین پایین‌تر (کمتر از ۲۵ سال) شادمان‌تر از پاسخگویان با سنین بالاتر (بالاتر از ۴۵ سال)، پاسخگویان با تحصیلات متوسطه و دیپلم شادمان‌تر از پاسخگویان با سایر تحصیلات، پاسخگویان با مشاغل هنری و فرهنگی شادمان‌تر هستند و پاسخگویان مجموعه‌ی بیکار، کارگر ساده، کشاورز و دامدار و راننده و امور خدماتی، شادمانی کمتری دارند.

لازم به ذکر است با توجه به اینکه $p > 0/05$ ، لذا بین وضعیت تاهل ساکنان شهر اصفهان و شادمانی آنها رابطه وجود ندارد.

جدول (۶): نتایج آزمون T در تعیین تفاوت در شادمانی بر حسب توانایی مسافرت‌های خارجی

توانایی مسافرت‌های خارجی	تعداد	میانگین شادمانی	انحراف معیار	آماره F	p
دارند	۱۰۷	۵۵/۸۵	۱۳/۷۵	۴/۸۴	۰/۰۰۱
ندارند	۴۸۱	۴۹/۱۲	۸/۹۰		

نتایج مندرج در جدول ۶) نشان می‌دهد بین شادمانی پاسخگویانی که توانایی مسافرت‌های خارجی دارند و پاسخگویانی که توانایی مسافرت‌های خارجی ندارند، تفاوت معنی‌داری وجود دارد. ($p < 0/05$) بررسی میانگین‌ها نشان می‌دهد کسانی که توانایی مسافرت‌های خارجی دارند، شادمان‌تر از کسانی هستند که توانایی مسافرت‌های خارجی ندارند.

جدول (۷): آزمون F در تعیین تفاوت در شادمانی بر حسب میزان درآمد خانواده

میزان درآمد خانواده	تعداد	میانگین شادمانی	انحراف معیار	آماره F	p
کمتر از یک میلیون تومان	۱۶۴	۴۸/۸۴	۶/۹۸	۲۱/۴۵	۰/۰۰۱
یک تا دو میلیون تومان	۱۷۹	۴۹/۹۹	۱۰/۱۳		
دو میلیون و ده هزار تا سه میلیون تومان	۹۳	۴۶/۱۱	۶/۰۹		
سه میلیون و ده هزار تا چهار میلیون تومان	۵۶	۵۲/۱۸	۱۱/۰۸		
چهار میلیون و ده هزار تا پنج میلیون تومان	۴۸	۵۳/۷۵	۱۴/۳۳		
پنج میلیون و ده هزار تا شش میلیون تومان	۳۰	۶۶/۸۰	۱۲/۱۶		
بیش از شش میلیون تومان	۲۴	۴۷/۲۵	۵/۰۸		

نتایج جدول ۷) نشان می‌دهد که، سطح معنی‌داری کمیت F در بررسی شادمانی ساکنان شهر اصفهان به بر حسب میزان درآمد خانواده از خطای ۵٪ کمتر است و لذا فرض صفر رد می‌شود و تفاوت در شادمانی ساکنان شهر اصفهان به بر حسب میزان درآمد خانواده تایید می‌گردد.

جدول (۸): نتایج برآورد مدل رگرسیون به روش همزمان (متغیر وابسته: شادمانی ساکنان شهر اصفهان)

متغیر	ضریب استاندارد (بتا)	خطای معیار	آماره t	p	همخطی VIF
سرمایه فرهنگی	۰/۲۸۲	۰/۸۷۷	۲/۲۶	۰/۰۲۴	۱/۲۶
دینداری	۰/۳۵۱	۱/۰۵۱	۲/۸۶	۰/۰۰۴	۲/۲۹
رسانه‌های جمعی	۰/۳۴۱	۰/۳۷۲	۳/۲۱	۰/۰۰۱	۱/۳۶
وضعیت رفاهی و تفریحی	۰/۳۲۳	۰/۶۸۸	۲/۷۹	۰/۰۰۵	۱/۸۵
R^2 (۰/۲۸۹) ضریب تعیین		$Adj R^2$ (۰/۲۸۸) ضریب تعیین تعدیل شده			
آماره‌ی دوربین واتسون (۱/۸۹)		آماره F و سطح معنی‌داری (۵/۸۱ و ۰/۰۰۱)			

نتایج مندرج در جدول ۸) نشان می‌دهد که ضرایب کلیه‌ی متغیرهای مستقل در مدل رگرسیونی برآورد شده، در سطح خطای ۰/۰۵ معنی‌دار هستند ($p < 0/05$)، لذا می‌توان گفت، متغیرهای (سرمایه فرهنگی، دینداری، رسانه‌های جمعی، وضعیت رفاهی و تفریحی) ساکنان شهر اصفهان بر شادمانی آنها تأثیر دارند و مقدار و علامت ضرایب بیانگر اثر مستقیم (یا غیرمستقیم) متغیرهای مذکور، بر شادمانی ساکنان شهر اصفهان می‌باشد. بیشترین اثر مربوط به دینداری و کمترین اثر مربوط به سرمایه فرهنگی می‌باشد.

ضریب تعیین (R^2) درصد تغییرات کل متغیرهای مستقل (سرمایه فرهنگی، دینداری، رسانه های جمعی، وضعیت رفاهی و تفریحی) بر شادمانی ساکنان شهر اصفهان را که از طریق مدل رگرسیون توضیح داده شده است، بیان می کند. با توجه به جدول (۸) مشاهده می شود که ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰/۲۸۹ است که نشان می دهد حدود ۲۸/۹ درصد تغییرات شادمانی ساکنان شهر اصفهان از طریق مدل رگرسیونی با متغیرهای مستقل (سرمایه فرهنگی، دینداری، رسانه های جمعی، وضعیت رفاهی و تفریحی) توضیح داده شده است.

بحث و نتیجه گیری

شادی نوعی هیجان است که تاثیر ژرفی بر ساز کارهای جسمانی، شناختی و روانی مکانیزم انسانی دارد و عملکرد آدمی را در زمینه های مختلف بهبود می بخشد. (الیاس، ۱۳۸۵: ۱۶) اولین پژوهش تجربی در مورد شادمانی در سال ۱۹۱۲ در بین دانش آموزان انگلیسی در یک مدرسه پسرانه انجام شد. در توضیح چنین تحولی در زمینه شادمانی باید گفت در قرن بیستم موضوع شادمانی و نشاط به عنوان یکی از موضوعات مورد بررسی جامعه شناسان و روانشناسان و اقتصاد دانان مطرح گردیده است. بسیاری از تحقیقات که در زمینه ی نشاط انجام شده کیفیت زندگی افراد را مورد بررسی قرار داده است زیرا کیفیت زندگی مربوط به زندگی خوب می شود و زندگی خوب نیز باعث شادمانی و نشاط در افراد می گردد. (گنجی، ۱۳۸۷: ۱۹) با درجه بندی میزان شادمانی نمونه آماری (۶۰۰ نفر ساکنان شهر اصفهان) مشخص شد اکثریت که شامل ۶۹/۵ درصد می باشد احساس شادمانی آنها متوسط می باشد. عوامل فرهنگی بررسی شده در این تحقیق شامل سرمایه فرهنگی، دینداری، رسانه های جمعی و امکانات رفاهی و تفریحی می باشند که طبق نتایج آزمون ضریب همبستگی در جدول شماره (۴) همبستگی متوسط و مثبتی بین این متغیرها و شادمانی می باشند به عبارت دیگر با افزایش هریک از این عوامل شادمانی در ساکنان شهر اصفهان افزایش می یابد.

همان طور که در چارچوب نظری تحقیق نیز اشاره شد طبق اصول چهارده گانه فلورانس... فعالیتهای لذت بخش نسبت به فعالیتهای غیر لذت بخش شادمانی بیشتری ایجاد می کنند. سرگرمی های سودمند، خشنودی و شادمانی بیشتری نسبت به سرگرمی های مبتذل ایجاد می کنند. و روانشناسان که دارای رویکرد فرهنگی می باشند و بر نقش حیاتی مفاهیم عمومی (نظریات خرد و جمعی) و عادات کلی در کارها و امور روزمره در شکل دهی عواطف و احساسات تأکید نموده اند، دسته از نظریه پردازان که دارای رویکرد فرهنگی می باشند معتقد هستند، عواطف نتیجه و پیامد مستقیم مکانیزم های روانشناختی یا عصبی نیستند. بلکه به عقیده آنها عواطف همیشه در بافت فرهنگی خاص قرار دارند و گنجانده شده اند. بر این اساس می توان گفت که عواطف و احساسات سرشار از معانی و مفاهیم فرهنگی می باشند. الیسون (۱۹۹۱) یک ارتباط مستقیم و قابل توجه بین مذهبی خاص و شادی افراد عنوان کرده . و سیلگمن (۲۰۰۲) معتقد است که مذهب دست کم به سه دلیل در افزایش سطح بهتر زیستی انسان اهمیت دارد. نتایج رگرسیون در جدول شماره (۸) نیز نشان داد متغیرهای (سرمایه فرهنگی، دینداری، رسانه های جمعی، وضعیت رفاهی و تفریحی) ساکنان شهر اصفهان بر شادمانی آنها تأثیر دارند. بیشترین اثر مربوط به دینداری و بعد از آن رسانه های جمعی، وضعیت رفاهی و تفریحی و کمترین اثر مربوط به سرمایه فرهنگی می باشد.

البته سطح امکانات رفاهی و تفریحی افراد و یا خانواده ها تحت تاثیر وضعیت اقتصادی می باشد به طوری که نتایج تحقیق نیز در جدول شماره (۷) نشان داد بین درآمد افراد و شادمانی نیز تفاوت معناداری وجود داشته و میانگین شادمانی افراد با درآمد بالاتر بیشتر می باشد.

پاسخگویان با مشاغل هنری و فرهنگی شادمان تر و پاسخگویان مجموعه ی بیکار، کارگر ساده، کشاورز و دامدار و راننده و امور خدماتی، شادمانی کمتری دارند. این نتایج تاثیر نوع فعالیت و داشتن شغل بر روی میزان شادمانی را نشان میدهد. علاوه بر این نتایج نشان داده مردها شادمان تر از زن ها، پاسخگویان با سنین پایین تر (کمتر از ۲۵ سال) شادمان تر از پاسخگویان با سنین بالاتر (بالاتر از ۴۵ سال)، پاسخگویان با تحصیلات متوسطه و دیپلم شادمان تر از پاسخگویان با سایر تحصیلات می باشند. اکبرزاده و همکاران (۱۳۹۳)

عنوان کرده اند بین شادی جوانان بر حسب وضع فعالیت و نیز بر حسب میزان تحصیلاتشان رابطه معنی داری وجود دارد و همچنین منتظری و همکاران (۱۳۹۱) نیز عنوان نموده در آمد، وضعیت اشتغال، و شهر محل سکونت، درک افراد از سلامت خود تاثیر بسزایی در سطح شادمانی آنها داشته است.

بر این اساس می توان گفت با افزایش معنویات و کارهای فرهنگی موثر بر اعتقادات دینی، افزایش امکانات تفریحی و رفاهی در سطح شهر، برنامه ریزی و افزایش تولید برنامه های شاد و مفرح بالاخص شبکه های استانی با توجه به فرهنگ و آداب و رسوم هر استان، ایجاد احساس همبستگی از طریق برنامه ریزی برای حضور بیشتر و شرکت مردم در فعالیت های فرهنگی و اجتماعی، سیاسی و...، بهتر شدن وضعیت اقتصادی و برنامه ریزی لازم برای حل مشکلات اقتصادی کشور می توان در افزایش شادمانی افراد موثر بود. می توان به این نتیجه رسید که افزایش شادمانی در توسعه اجتماعی و برخی از مولفه های آن نظیر: مشارکت اجتماعی، انسجام اتماعی، قشر بندی اجتماعی، تحرک اجتماعی و... تاثیر مستقیم و غیرمستقیم داشته باشد. به دنبال ایجاد بهبود در وضعیت اجتماعی مردم یک جامعه بهبودی در رفتارها و الگوهای سنتی و دست و پاگیر جامعه، بهبودی در نگرش ها، اعتقادات و باورها، اهداف و رؤیایها و شخصیت افراد جامعه تا شرایط بهتری برای زیست و محیط اجتماعی افراد فراهم آورد. در پایان یادآوری این نکته ضروری به نظر می رسد که ما به تحقیقات بیشتری در مورد عوامل موثر بر شادمانی در شهرهای مختلف استان اصفهان و حتی کشور نیاز داریم، علاوه بر آن دینداری، سرمایه فرهنگی و محتوای برنامه های رسانه های جمعی و امکانات رفاهی و تفریحی به عنوان عوامل فرهنگی موثر بر احساس نشاط اجتماعی، توجه بیشتر پژوهشگران و سازمانها و ارگان های فرهنگی،... را در تحقیقات و برنامه ریزی ها در سطح استانی و کشوری به این عوامل می طلبد.

تقدیر و تشکر

این مقاله بر گرفته از طرح تحقیقی لازم است که در تحقیق مزبور از سازمانها و افرادی که همکاری و مساعدت نمودند به شرح زیر قدردانی و تشکر گردد که عبارتند از: ۱- ریاست محترم سابق دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهاقان جناب آقای دکتر یلمه ها، ۲- معاون محترم پژوهشی دانشگاه جناب آقای دکتر حقیقتیان، ۳- شهرداری اصفهان. همچنین لازم است از همکاری افرادی که در این طرح کمک کردند بویژه خانم ها اسکندری و غفاری قدردانی و تشکر شود.

منابع

۱. آرگایل، مایکل (۱۳۸۲)، روان شناسی شادی، ترجمه ی فاطمه بهرامی و دیگران، اصفهان: جهاد دانشگاهی.
۲. اکبرزاده، فاطمه؛ دهقانی، حمید؛ خوشفر، غلامرضا؛ جانعلی زاده ۳- چوبدستی، حیدر (۱۳۹۲)، بررسی تأثیر سه نوع سرمایه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی بر شادی جوانان، جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و چهارم، شماره پیاپی (۴۹)، شماره اول، صص ۶۷-۸۸.
۳. باینگانی، بهمن؛ کاظمی، علی (۱۳۸۹) بررسی مبانی تئوریک مفهوم سرمایه فرهنگی، فصلنامه برگ و فرهنگ، ۲۱-۸.
۴. ربانی، رسول و انصاری، ابراهیم، ۱۳۸۵، جامعه شناسی قشرها و نابرابریهای اجتماعی، اصفهان، دانشگاه اصفهان
۵. ربیعی، (۱۳۹۱) مینا بررسی میزان نشاط اجتماعی معلمان زن و عوامل موثر بر آن در شهرستان مبارکه، دانشگاه آزاد اسلامی دهاقان، رشته جامعه شناسی.
۶. روحانی، محسن (۱۳۸۸) درآمدی بر نظریه سرمایه فرهنگی، فصلنامه راهبرد، شماره ۵۳: ۳۵-۷.
۷. ریتزر، ج. (۱۳۸۰). تئوری جامعه شناسی در دوران معاصر، محسن ثلاثی، تهران: علمی.
۸. شهیدی، ش. (۱۳۸۸). روانشناسی شادی. تهران: نشر قطره.
۹. صنعتخواه، ع، شیرینی امین لو، ش، دادخواه، ف و حقیقتیان م. (۱۳۹۳). "رابطه سرمایه اجتماعی و احساس شادمانی در شهر کرمان (دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در سال ۱۳۹۳)"، طرح پژوهشی، معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان.

۱۰. عابدی، محمد رضا، (۱۳۸۱) شادی در خانواده، تهران، سلامت خانواده
۱۱. کورای و همکارانش (۲۰۱۰) رابطه وضع نامناسب حمل و نقل شهری، محرومیت اجتماعی و احساس شادی در شهر ملبورن استرالیا.
۱۲. کار، آ. (۱۳۸۴). علم شادمانی و نیرومندی های انسان. ترجمه ی حسین پاشا شریفی. تهران: انتشارات سخن.
۱۳. گنجی، محمد (۱۳۸۷)، تحلیل عوامل جامعه شناختی موثر بر میزان احساس شادی سرپرستان خانوار در شهر اصفهان، رساله دکتری، دانشکده، دانشگاه اصفهان.
۱۴. منتظری و همکاران (۱۳۹۱) میزان شادکامی مردم ایران و عوامل موثر بر آن از دیدگاه مردم ایران".
۱۵. میرجعفری، ابراهیم، ۱۳۸۴، شادمانی و عوامل موثر بر آن، مجله تازه های علوم شناختی، سال ۴، شماره ۴، ص ۱
۱۶. نشاط دوست و همکاران (۱۳۸۸) در مقاله ای با عنوان " تعیین عوامل موثر در شادکامی کارکنان شرکت فولاد مبارکه.
۱۷. نصوحی، محمود، ۱۳۸۲، رابطه ی بین شادمانی و عوامل آموزشگاهی دانش آموزان دبیرستانی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد خوراسگان.
۱۸. نیازی، محسن؛ کارکنان، محمد (۱۳۸۶) تبیین جامعه شناختی رابطه سرمایه فرهنگی خانواده با هویت اجتماعی جوانان، فصلنامه مطالعات ملی، شماره ۳: ۸۱-۵۵.
۱۹. وحید، فریدون و ودادهیر، ابوعلی و فرنام، محمد (۱۳۹۳)، نشاط عمومی در زندگی اجتماعی - فرهنگ شهر: مطالعه ای با رویکرد کیفیت اجتماعی در شهر اردبیل، مطالعات جامعه شناسی شهری، سال چهارم، شماره ۱۱، صص ۱-۳۴.
۲۰. هزار جریبی، جعفر و استین افشان پروانه (۱۳۸۸)، بررسی عوامل موثر بر نشاط اجتماعی با تاکید بر استان تهران، جامعه شناسی کاربردی، شماره : ۱۱۹-۱۴۶.
۲۱. همیلتون، م. (۱۳۹۲). جامعه شناسی دین. ترجمه محسن ثلاثی، تهران: مؤسسه فرهنگی انتشارات یتیمان.

1. Anand, Paul and others, (2011), Measuring welfare, *Journal of Public Economic* 95, 205-215. available at www.elsevier.com
2. Furnham, A & Cheng, H. (2000). Lay theories of happiness. *Journal of Happiness Studies* 1: 227
3. Mc. Scott, Johnson, Sarah (2013) the happiness factor, *Annals of Tourism Research*, No. 41, 42-65 .
4. Ozturk, Abdulkadir, Mutlu, Tahsu (2010) the relationship between, *procedia of social and Behavioral science*, 1772-1776.
5. Seligman and Danner, E. M. (2002) very happy people. *Psychological Science of* 13: pp. 29-
6. Shin, Doh chull, (2015), How People Perceive and Appraise the Quality of Their Lives: Recent Advances in the Study of Happiness and Wellbeing, CSD, Retrieved from: <http://escholarship.org/uc/item/ohg2v2wx>
7. Thogersen- Ntoumani, Cecile and others. (2005). Relationship between, *psychology of sport and Exercise*, 6, 609-627.